

Наголошуємо, що головною перевагою використання веб-квест технології є зосередженість на автономії навчання, стимулювання креативного мислення, залучення студентів до оцінювання своїх результатів та результатів колег. Сьогодні вкрай необхідно продовжувати вивчати можливості даної технології. Веб-квести допомагають відійти від нав'язування готових відповідей, оскільки вчать здобувати вміння і навички самостійно. Викладач допомагає, координує процес пошуку вирішення проблеми поставленої у веб-квесті. Цей метод сприяє розвитку багатьох компетенцій, необхідних фахівцю XXI століття: уміння орієнтуватися в іншомовному інформаційному полі, аналізувати, самостійно удосконалювати свої навички, уміння працювати в команді. Маючи в своєму арсеналі серію квестів для тої чи іншої спеціальності, викладач зможе зробити процес вивчення іноземної мови цікавим, ефективним і сучасним.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Benz Ph. Webquests, a Constructivist Approach [Electronic resource]/ Ph.Benz. – 2001. – Available at: <http://opendistancelearning.pbwor-ks.com/w/page/23202397/Webquests>.
2. Dodge B. Focus: Five Rules for Writing a Great Webquest/ B. Dodge // Learning & Learning with Technology. – 2001. –V.28(8). –p.6-9.
3. Kasper L. New Technologies, New Literacies: Focus Discipline Research and ESL Learning Communities/ L. Kasper// Language Learning and Technology. –2000. –V.4(2). –p.96-116.
4. Luzon M. Enhancing Webquest for Effective ESP Learning/ M. Luzon//CORELL: Computer Resources for Language Learning. –2007. –V.1. – p.1-13.
5. Luzon-Marco M. Webtasks for Learning Professional and Academic English: Adapting the WebQuest Model/ M. Luzon-Marco// CORELL: Computer Resources for Language Learning. –2010. –V.3. – p.29-44.

REFERENCES

1. Benz, Ph.(2001) Webquests, a Constructivist Approach, Retrieved from: <http://opendistancelearning.pbwor-ks.com/w/page/23202397/Webquests>.
2. Dodge, B.(2001) Focus: Five Rules for Writing a Great Webquest. Learning & Learning with Technology, 28(8), p.6-9.
3. Kasper, L.(2000) New Technologies, New Literacies: Focus Discipline Research and ESL Learning Communities. Language Learning and Technology, 4(2), p.96-116.
4. Luzon, M.(2007) Enhancing Webquest for Effective ESP Learning. Computer Resources for Language Learning, 1, p.1-13.
5. Luzon-Marco, M.(2010) Webtasks for Learning Professional and Academic English: Adapting the WebQuest Model. Computer Resources for Language Learning, 3, p.29-44.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олена Олійниченко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів Одеського національного університету ім.І.І.Мечникова.

Наукові інтереси: дослідження особливостей міжкультурної комунікації.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Olena Oliinychenko – Candidate of Philological Sciences, Department of foreign languages for the Humanities, I.I. Mechnikov Odessa National University. *Scientific interests:* studying the peculiarities of intercultural communication.

УДК 378.147 : 811.11

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Алла СТЕПАНЕНКО (Кропивницький, Україна)

e-mail: alistep13@gmail.com

СТЕПАНЕНКО Алла. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті здійснено аналіз актуальних проблем навчання дітей другої іноземної мови в інклюзивному освітньому середовищі. Зазначено сутність і зміст понять «інклюзія» та «інтеграція», обґрунтовано важливі чинники ефективного реалізації інклюзивної освіти, зокрема, навчання німецької мови як другої учнів із різним рівнем психофізичного розвитку в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Ключові слова: інклюзія, інтеграція, інклюзивне навчання, мультидисциплінарна команда супроводу, модифікація і адаптація навчального матеріалу.

STEPANENKO Alla. ACTUAL PROBLEMS OF THE PUPILS' SECOND FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article analyzes the actual problems of teaching children of the second foreign language in the inclusive educational environment. The essence and content of the concepts of "inclusion" and "integration" are stated, the factors of effective implementation of inclusive education are substantiated, in particular, teaching of the German language as the second language for pupils with different

levels of psychophysical development under the conditions of the inclusive educational environment. It should be noted that mastering a foreign language is worth attention and should become an instrument of intercultural communication, a tool for the development of general and professional competences. Under such conditions, the introduction of an inclusive form of learning in secondary schools involves the consolidation of the efforts of specialists, parents, scientists in the organization of medical-psychological and pedagogical support for pupils with mental and physical disorders, and the formation of a specialist's team for the support of pupils with special educational needs. A significant role belongs to each of the subject teachers in the multidisciplinary support team, in particular to the teachers of philology disciplines (mother tongue, foreign languages), since speech development is of dominant importance at the same time, and the formation of the speech competences of the pupils forms the foundation and creates the potential for further successful learning, development and socialization. Among philology disciplines, German as a second language is often taught from the 5th grade and its learning has a number of advantages and peculiarities, because it is based on the mother tongue language, studied after the first foreign language – English. The place of the German teacher as the second foreign language in the multidisciplinary team of pedagogical support is quite significant for the comprehensive and systematic implementation of mastering the program material, the formation of speech, communication, socio-cultural and other competences from the German language in the pupils in the inclusive educational environment. Under the conditions of inclusive education, a number of tasks are faced by the teacher, among which there is thorough preliminary study of the problems, a modification and adaptation of the educational material and step-by-step implementation in the teaching process. Effectiveness of educational, corrective-developmental and preventive work in the inclusive class to a large extent depends on the teacher, the preliminary preparation of the educational process in the context of the inclusive environment, the variety of appropriate forms and methods that he chooses and actively uses in the work.

Key words: inclusion, integration, inclusive education, multidisciplinary support team, modification and adaptation of educational material.

Постановка наукової проблеми та її значення. Інклюзивна освіта нині стала світовою тенденцією, що певною мірою віддзеркалює цивілізаційний рівень суспільства тієї чи тієї держави. Збільшення кількості дітей з особливостями психофізичного розвитку – проблема не лише українського, а й глобального масштабу. За даними Міністерства соціальної політики станом на 2018 р., в Україні понад 165 тис. дітей дошкільного та шкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку, водночас лише 4 % дітей з особливими освітніми потребами охоплені інклюзивною формою освіти. Реалізацію їхніх прав на освіту справедливо називають серед найважливіших завдань державної політики в Україні та в усьому світі. Здобуття такими дітьми якісної загальної середньої освіти – одна з основних і невід’ємних умов їхньої успішної соціалізації, забезпечення повноцінної участі в житті суспільства, самореалізації в різних видах професійної та соціальної діяльності.

Проте на сьогоднішній день залишається проблема неготовності вчителів до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, наявні психологічні бар’єри та професійні стереотипи вчителів. У цьому аспекті особливого значення набуває розвиток інклюзивної компетентності вчителів, зокрема філологічних дисциплін, як складника їхньої професійної компетентності. Саме мови (рідна та іноземні) мають неабиякі можливості для реалізації гуманістичних принципів під час оволодіння навчальним матеріалом, формами та способами навчальної діяльності, для виховання духовних потреб школярів, стимулювання активності й саморозвитку особистості.

Відповідно до Національної стратегії розвитку вітчизняної освіти в Україні на період до 2021 року одним із пріоритетних напрямів її модернізації є забезпечення розробки практичного впровадження у навчально-виховні заклади ефективної системи інклюзивної освіти, яка реалізує основне право спільного перебування, навчання та виховання дітей з різним рівнем психофізичного розвитку за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу на основі принципів гуманізації та індивідуалізації освіти. Означений процес передбачає максимальне урахування індивідуально-психологічних особливостей кожної особистості та створення сприятливих умов для її повноцінного розвитку, що забезпечується мультидисциплінарною командою супроводу, в складі якої працює також і вчитель іноземної мови.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Наукові розвідки вітчизняних і зарубіжних фахівців розкривають загальнотеоретичні та організаційно-педагогічні аспекти проблеми інклюзивної освіти (Н.П. Артюшенко, В.І. Бондар, Л.В. Будяк, І.В. Дмитрієва, О.С. Казачінер, А.А. Колупаєва, Т.В. Сак, А.Ю. Чигрина, А.Г. Шевцов та інші); особливості психолого-педагогічного супроводу в умовах інклюзії (С.П. Миронова, Т.В. Скрипник, С.В. Сорокоумова) та створення інклюзивного середовища (Т.Г. Зубарева, С.Ю. Кондратьєва, Л.Є. Олтаржевська, К.О. Островська); формування професійної готовності педагогів до інклюзивної освіти (Т.Г. Зубарева, О.С. Казачінер, С.П. Миронова, І.Г. Россіхіна, Є.Г. Самарцева, І.Н. Хафізулліна, М.К. Шеремет, Ю.В. Шуміловська та ін.

Мета статті – здійснити аналіз актуальних проблем навчання другої іноземної мови дітей в інклюзивному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Увага до проблем дітей з особливими освітніми потребами має суспільну значущість, що зумовила необхідність розробки цілеспрямованих дій для створення сприятливих умов інтеграції в систему сучасних суспільних відносин. Сучасна державна політика, нормативно-правові зміни сприяють формуванню нової суспільної філософії щодо дітей та дорослих з особливими потребами.

За даними Міністерства соціальної політики України станом на 1 січня 2018 року, в Україні нараховується 159044 дитини до 18 років з інвалідністю, серед яких 9447 дітей дошкільного віку, 68714 учнів з інвалідністю у денних загальноосвітніх навчальних закладах, 4828 осіб з інвалідністю у професійно-технічних навчальних закладах, 13216 осіб з інвалідністю серед студентів вищих навчальних закладів.

Завдяки створенню умов та нових можливостей щороку зростає кількість дітей з особливими потребами, які навчаються в інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів. Так за даними Міністерства освіти і науки України, у 2016/2017 навчальному році в інклюзивних класах навчалось 4180 учнів, що на 53,6 відсотка (або на 1460 учнів) більше порівняно з 2015/2016 навчальним роком (2720 учнів).

З метою забезпечення кваліфікованої допомоги в засвоєнні навчального матеріалу учнями з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2016/2017 навчальному році до штатних розписів уведено 1825 посад асистентів учителя (у 2015/2016 навчальному році – 994 посади). Такі статистичні дані свідчать про розширення впровадження інклюзивного навчання та водночас актуальність підготовки відповідних фахівців, розробки навчально-методичного, технологічного та технічного забезпечення освітнього процесу.

Стосовно сучасних інтеграційних освітніх процесів ми поділяємо наукові висновки українських та зарубіжних вчених (Г. Бута, Д. Деспелер, В. Засенка, А. Колупасвої, Д. Лупарт, Т. Лормана та ін.), які зазначають, що інтеграція виступає протиположною до сегрегації. **Сегрегація** (лат. *segregatio* – відділення) – різновид дискримінації, який полягає у фактичному чи юридичному відокремленні в межах одного суспільства тих суспільних груп, які вирізняються за расовими, гендерними, соціальними, релігійними, мовними чи іншими ознаками, та в подальшому законодавчому обмеженні їхніх прав. Саме інтеграція й позначає перехідний поступ до інклюзії як інноваційної освітньої системи [5]. Так, зокрема, Т. Бут вважає, що при усуненні перешкод при здобутті освіти правомірно розглядати інтеграцію й інклюзію як два етапи одного процесу, коли спочатку забезпечується присутність, а пізніше – повне залучення до освітньої системи. Вітчизняні науковці дотримуються думки, що інтеграція та інклюзія термінологічно ідентичні «доступу» та «участі»: «В першу чергу ми повинні зробити систему достатньо гнучкою, аби вона могла відповідати різним запитам людей. Однак, якщо ми розуміємо інклюзію як трансформацію, ми повинні корінним чином змінити наше ставлення до різноманіття людської спільноти, яка є в освітній системі. Це різноманіття варто розглядати не як джерело труднощів, а, навпаки, як певний атрибут реальності, який варто приймати і, більше того, цінувати. За такого підходу ми відкидаємо сталий погляд на норму, як дещо гомогенне та стабільне. Ми бачимо норму в розмаїтті. Існування різних категорій учнів, кожна з яких має свої освітні потреби, визначається як фундаментальний факт, на якому базується вся педагогіка» [1]. У Саламанкській декларації вказується, що кожна дитина має унікальні особливості, інтереси, здібності та навчальні потреби [7, с. 3]. Відповідно оволодіння іноземною мовою варто уваги і повинно стати інструментом міжкультурного спілкування, інструментом розвитку загальних і професійних компетенцій. За таких умов впровадження інклюзивної форми навчання у загальноосвітніх закладах передбачає консолідацію зусиль фахівців, батьків, учених у сфері організації медико-психолого-педагогічного супроводу учнів із психофізичними порушеннями, формування команди спеціалістів із супроводу учнів з особливими освітніми потребами. Значна роль належить кожному з вчителів-предметників у мультидисциплінарній команді супроводу, зокрема вчителям філологічних дисциплін (рідної мови, іноземних мов), оскільки

мовленнєвий розвиток має при цьому надзвичайне значення, а формування мовленнєвих компетенцій учня закладають підґрунтя і створюють потенціал для подальшого успішного навчання, розвитку та соціалізації. Серед філологічних дисциплін німецька мова як друга часто вивчається з 5-го класу і її вивчення має ряд переваг і особливостей, оскільки базується на основах рідної мови, вивчається після першої іноземної мови – англійської. Місце вчителя німецької мови як другої іноземної в мультидисциплінарній команді педагогічного супроводу є досить вагомим для комплексної та системної реалізації засвоєння програмного матеріалу, формування мовленнєвих, комунікативних, соціокультурних та інших компетенцій з німецької мови в учнів у інклюзивному освітньому середовищі. За умов інклюзивного навчання перед учителем стоїть ряд завдань, серед яких є модифікація та адаптація навчального матеріалу.

Модифікація – трансформує характер подачі матеріалу шляхом зміни змісту або концептуальної складності навчального завдання. Наприклад, скорочення змісту навчального матеріалу; модифікація навчального плану або цілей і завдань, прийнятних для конкретної дитини, корекція завдань, визначення змісту, який необхідно засвоїти.

Адаптація – змінює характер подачі матеріалу, не змінюючи зміст або концептуальну складність навчального завдання. Зокрема, можуть використовуватись такі види адаптацій:

- пристосування середовища (збільшення інтенсивності освітлення в класних кімнатах, де є діти з порушеннями зору; зменшення рівня шуму в класі, де навчається дитина з вадами слуху, з розладами спектру аутизму; створення відокремленого блоку в приміщенні школи для учнів початкової ланки);

- адаптація навчальних підходів (використання навчальних завдань різного рівня складності; збільшення часу на виконання, зміна темпу занять, чергування видів діяльності);

- адаптація матеріалів (адаптація навчальних посібників, наочних та інших матеріалів; використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів, картки-підказки, візуальні опори, тощо).

У відповідності до парадигми гуманістичної педагогіки ми вважаємо за необхідне ґрунтувати роботу на таких засадах, як:

1) ставлення до особистості в контексті її унікальності, цілісності та неоднозначності проявів;

2) гнучкість та індивідуальне планування навчального процесу з урахуванням необхідної оптимальної міри допомоги при виконанні завдань, способів концентрації уваги, стилю сприймання та рівня уявлень, частоти та способів релаксації тощо;

3) особливі вимоги до педагога, який виконує навчальний процес в умовах інклюзивного навчання: чутливість до індивідуальних проявів дітей з особливими потребами, дітей типового розвитку, уміння їх розуміти, підхоплювати, обігрувати, змінювати стиль взаємодії з дитиною відповідно до наявного у неї стану; прагнення до оволодіння великим репертуаром поведінкових проявів, що передбачає долання меж власних стереотипів, розвиток педагогічної майстерності, здатності самим стати своєрідним «інструментом», який може у будь-який момент привертати і підтримувати увагу дитини, захопити її тією діяльністю, яку пропонують, створювати для неї простір самовиявлення в зовнішньому світі; спрямованість на успіх, вміння бачити позитивні зрушення у розвитку дитини.

Окрім майстерності фахівця, важливим є також створення найсприятливішого для навчання і розвитку будь-якої дитини середовища, а саме – соціальної ситуації розвитку (за Л. С. Виготським). Як відомо, соціальна ситуація розвитку – це неповторний, специфічний зв'язок між дитиною й середовищем, при цьому наявні два плани стосунків: стосунки «дитина – громадський дорослий» як представник соціальних вимог, норм та громадських смислів дійсності та стосунки «дитина – близький дорослий і одноліток», які реалізують індивідуально-особистісні стосунки. Тільки за наявності таких умов можливий справжній соціальний розвиток як дітей з особливостями психофізичного розвитку, так і дітей типового розвитку в умовах інклюзивного навчання [2, с. 67].

Перед вчителем іноземної мови (німецької як другої) в інклюзивному класі постає ряд завдань, які потребують покрокової реалізації. Перед початком планування індивідуальної

програми навчання з предмету вчитель має виконати певну підготовчу роботу. Йому необхідно докладно проаналізувати свій підхід до викладання та скласти зріз учнівських потреб. Варто продумати, як залучати дітей до значимої навчальної діяльності на кожному уроці; створювати умови для набуття успішного навчального досвіду; спонукати дітей усвідомлювати власну роль у навчанні; структурувати й спрямовувати їхню діяльність; пробуджувати інтерес до змісту предмета, надавати достатньо часу для відповіді, а також як приділяти увагу не лише академічному, а й соціальному розвитку вихованців. Для вивчення загальних учнівських потреб, на підготовчому етапі рекомендується ознайомитися з даними про учнів, побесідувати з їхніми батьками та педагогами, які навчали цих дітей раніше, визначити, які в класі є учні з обмеженими навчальними можливостями, затримкою психічного розвитку, проблемами поведінки й концентрації уваги, труднощами спілкування, а також діти із середнім рівнем навичок грамотності та вище середнього [4].

Виходячи зі своїх загальних, професійних знань і досвіду, вчителю необхідно дібрати методи й форми роботи, враховуючи їхні індивідуальні потреби. Таким чином, дітям з обмеженими можливостями навчання необхідно допомогти усвідомлювати, виділяти й інтерпретувати (сприймати) інформацію; організувати й запам'ятовувати її; розвивати усне мовлення, навички розпізнавання слів, розуміння прочитаного та /або навички писемного мовлення. Для дітей із затримкою психічного розвитку слід створювати низку послідовних навчальних завдань з набуття досвіду із поступовим зростанням їхньої складності відповідно до опанування потрібних навичок, розбиваючи прості завдання на ряд ще елементарніших. При цьому їхньою навчальною діяльністю потрібно управляти, зокрема за допомогою фізичного впливу, вербальних і наочних підказок.

Крім того, для таких учнів потрібно забезпечувати систематичні, функціональні навчальні досвіди, які також сприяють розширенню їхнього кругозору. Дітям з проблемами уваги й поведінки необхідно допомагати розвивати навички самоконтролю; контролювати рівень своєї концентрації й уваги; навчати їх прийомів організації своєї діяльності та управління часом; формувати прийоми контролю власної поведінки, щоб зменшити тривожність, соціальну самоізоляцію та/або депресії. Для учнів, які мають хороші досягнення у вивченні першої іноземної мови (англійської), які володіють навичками читання й письма на середньому рівні або випереджають своїх однолітків з другої іноземної (німецької) мови, корисно застосовувати методи проблемно-орієнтованого навчання, заохочувати до більшої самостійності, створювати умови для розвитку критичного й творчого мислення. Крім того, вчителю іноземної мови необхідно систематично працювати над формуванням соціальних навичок усіх дітей і, за можливості, поєднувати це з академічним навчанням. В цьому відношенні незамінними є технології інтерактивного навчання.

Сутність інтерактивного навчання (з англ. *inter* – взаємний, *act* – діяти) полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання, де вчитель і учень є рівноправними його суб'єктами, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих мовленнєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення [6, с. 7]. При навчанні іноземних мов в умовах інклюзивного середовища інтерактивні технології є досить ефективними, зокрема такі як робота в парах, трійках, змінювані трійки, «карусель», «акваріум», «велике коло», «мікрофон», незакінчені речення, «мозковий штурм», аналіз проблеми, «мозаїка», коло ідей, розігрування ситуації у ролях (рольова гра, імітація), дискусія, ток-шоу тощо [6, с. 23]. Варто зауважити, що часто учні з особливими освітніми потребами мають труднощі соціальної взаємодії різного характеру в тому чисті і мовленнєвого. Аби допомогти дітям з такими труднощами взаємодії та спілкування навчитись усно виражати свої думки, варто застосовувати такі форми роботи, які спонукають їх до розмови одне з одним та з їхніми ровесниками [8, с. 8]. Формування комунікативної компетенції при вивченні другої іноземної мови є важливим аспектом,

оскільки таке навчання учнів з особливими потребами разом з учнями типового розвитку повинно бути спрямоване на формування вмінь мовленнєвої поведінки в ситуаціях, використовуючи діалогічне та монологічне мовлення, що відображають комунікативну діяльність в її незмінних, природних формах. Доволі ефективними в такому контексті є технології гри та ігротерапії, зокрема О.С.Казачінер пропонує використання таких видів ігротерапії на уроці іноземної мови як пісочна, пальчикова терапія та гудзикотерапія для учнів молодшого та середнього шкільного віку. В результаті такої роботи досягаються позитивні зміни у емоційно-вольовій сфері учнів, краще відбувається засвоєння отриманих вмінь та навичок, розвиток соціальних і комунікативних компетенцій, підвищення мотивації, пізнавального інтересу, самооцінки, розвиток навичок прийняття рішень [3].

Висновки. Саме через спілкування і мовленнєву діяльність, повноцінне розуміння значення слів і тексту дитина розвивається, виховується, пізнає світ і себе, тобто охоплює все духовне багатство, яке може дати їй процес опанування іноземною мовою. Реалії сьогодення вимагають, щоб учні із особливими освітніми проблемами вивчали іноземну мову й активно використовували її у процесі навчання. Відповідно, використання комплексу засобів у процесі навчання іноземної мови допомагає школярам опановувати нові знання, формувати загальні та спеціальні компетенції, зокрема комунікативну та соціокультурну компетенцію, що сприяє соціалізації дітей з особливими потребами, інтегруванню їх в загальноосвітню систему, українське та європейське суспільство.

Модернізація освітньої системи, розвиток інклюзивного підходу до навчання вимагають пошуку нових рішень, щодо навчання іноземної мови на різних рівнях. Ефективність навчально-виховної, корекційно-розвивальної та профілактичної роботи в інклюзивному класі значною мірою залежить від вчителя, попередньої підготовки навчального процесу в умовах інклюзивного середовища, різноманіття доцільних форм і методів, які він обирає й активно використовує у роботі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бут Т. И. Политика включения и исключения в Англии: в чьих руках сосредоточен контроль / Т. И. Бут // Социальная эксклюзия в образовании. – М., 2003. – С. 17.
2. Выготский Л. С. Проблемы возраста: собр. соч. / Л. С. Выготский // Педагогика. – М., 1984. – Т. 4. – 620 с.
3. Казачінер О.С. Використання методу ігротерапії у навчанні іноземної мови /Казачінер О.С. // Молодий вчений, – 2016. – Вип 2. – С. 276–279
4. Казачінер О.С. Підготовка вчителів до викладання другої іноземної мови з 5 класу в системі післядипломної педагогічної освіти / Казачінер О.С. // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2013. – Вип. 32. – С. 94-104
5. Колупаєва А.А. Стратегія сучасної освітньої політики: від сегрегації до інклюзивної освіти / Колупаєва А.А. // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. – 2013. – Вип. 4(1). – С. 187–194.
6. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 136 с.
7. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, приняты Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество // Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994 г. – К., 2000. – 21 с.
8. Claudia Schlaak. Inklusion im Fremdsprachenunterricht. Umsetzung und Gute-Praxis-Beispiele, Universitätsverlag Potsdam, 22 S. URL <http://pub.ub.uni-potsdam.de/volltexte/2014/7237/>

REFERENCES

1. But, T.Y. (2003). Politika vklucheniia i isklucheniia v Anglii: v chikh rukakh sosredotochen control. [Policy of Inclusion and Exclusion in England: in whose Hands Control is concentrated // Socialnaia eksklusiiia v obrasovanii. Moscow.
2. Vygotskii, L.S. (1984). Problemy vosta: sobr. soch. [Age Problems] // Pedagogika. Moscow. V. 4.
3. Kasachiner, O.S. (2016). Vykorystannia metodu igroterapii u navchanni inisemnoyi movy [Usage of Method of Game therapy in Teaching Foreign Language] // Molodyi vchenyi. Vyp 2.
4. Kasachiner, O.S. (2013). Pidgotovka vchyteliv do vykladannia drugoyi inosemnoyi movy z 5 klasu v systemi pislidiplomnoyi pedagogichnoyi osvity [Teachers' Preparation to Teaching the Second Foreign Language in Grade 5 in the System of Postgraduate and Pedagogical Education] // Naukovi sapysky kafedry pedagogiky. Vyp. 32.
5. Kolupaieva, A.A. (2013). Strategiiia suchasnoyi osvitnioyi polityky: vid segregatsiyi do inklusyvnoyi osvity [The Strategy of Modern Educational Policy: from Segregation to Inclusive Education] // Osvitna osib s osoblyvymy potrebamy: shliakhy rosbudovy. Vyp. 4(1).
6. Pometun, O. (2002). Interaktyvni tekhnologiyi navchannia: teoriya i praktyka. [Interactive Teaching Technologies: Theory and Practice]. Kyiv.
7. Salamanskaya deklaratsiya. Ramki deystviy po obrasovaniiu lits s osobymi potrebnoyami, priiniatyie Vsemirnoy konferentsiyey po obrasovaniiunlits s osobymi potrebnoyami: dostup i kachestvo. (2000). [Salamansk

Declaration. The Measures of Actions for Teaching Disable People, adopted by World Conference on Teaching Disable People: access and Quality] // Salamanka. Ispaniya, 7-10 iyunia. Kyiv.

8. Claudia, Schlaak. Inklusion im Fremdsprachenunterricht. Umsetzung und Gute-Praxis-Beispiele, Universitätsverlag Potsdam, 22 S. URL <http://pub.ub.uni-potsdam.de/volltexte/2014/7237/> [in German].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Алла Степаненко – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри німецької мови та методики її викладання ЦДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми сучасних технологій навчання іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Alla Stepanenko – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of German Language and Methods of Teaching of the CSPU named after V. Vynnychenko.

Scientific interests: problems of modern technologies of foreign languages teaching.

УДК 378.016:811.111

**МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ВЖИВАННЯ В УСНОМУ І ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ
НЕОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА**

Тетяна САВЕНКО (Кропивницький, Україна)

e-mail: savenkotv1960@gmail.com

САВЕНКО Тетяна. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЖИВАННЯ В УСНОМУ І ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ НЕОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА

У статті розглянуто методику формування й розвитку мовленнєвих граматичних навичок уживання в усному і писемному мовленні герундія та дієприкметника І. На основі та за принципами комунікативно-орієнтованої методики навчання іношомовного спілкування вказано способи реалізації головної мети навчання – набуття студентами мовних спеціальностей комунікативної компетенції. Запропоновано до розгляду різні види вправ – мовні, умовно-мовленнєві та мовленнєві, які за умови інтенсивного застосування сприяють розвитку лінгвістичної компетенції студентів і є ефективним засобом навчання.

Ключові слова: комунікативно-орієнтоване навчання граматики, розвиток лінгвістичної компетенції, комунікативна компетенція, типологія вправ, неособові форми дієслова, герундій, дієприкметник.

SAVENKO Tatiana. METHODOLOGY OF DEVELOPING THE GRAMMAR COMPETENCE IN USING THE NON-FINITE FORMS OF THE VERB IN ORAL AND WRITTEN SPEECH

The article runs about possible ways of developing students' oral and written grammar skills in using verbals, in particular – gerund and participle I. Communicative methodology with its differentiating and situational principles is considered as the basic technology of teaching grammar. The author describes different interpretation of teaching the use of verbals, which are presented as ing-forms in the original resources like reference books and manuals, and the one traditionally accepted in our methodology – teaching the use of the gerund, participle I and adjective, which are formed by means of adding – ing to the stem of the verb. Such approach to teaching verbals is considered more appropriate as due to their morphological characteristics gerund and participle function in the language differently. The emphasis in the article is made on practical aspect of teaching so some examples of non-communicative and communicative activities for developing linguistic competence are being presented with the consideration of the objectives and their use in the teaching/learning process. Special attention is paid to the activities focusing on rephrasing which is a good means to understand the linguistic system of the language and learn to use different grammar structures to express similar meanings. Another emphasized activities are tests provided to train the use of the verbals and control students' skills. Such activities might be rather efficacious if used systematically and if the students are involved in commenting on the use of the verbals and their morphological characteristics, which seems to be very important for teacher training. The activities are to be provided in accordance with didactic principles – simplicity and consequentiality, which enables students to better understand the grammar structure without focusing on other detail – new vocabulary and other grammar structures and develop skills in using gerund and participle I.

Key words: communicative language teaching, linguistic competence development, communicative competence, types of activities, verbals, gerund, participle.

Основною метою навчання іношомовного спілкування сучасна методика визначає набуття студентами комунікативної компетенції в різних видах мовленнєвої діяльності – усному і писемному, основою котрих є лінгвістична компетенція. Граматична компетенція поряд з лексичною і фонетичною є необхідним підґрунтям формування зазначених компетенцій. У статті розглянуто шляхи формування й розвитку граматичної мовленнєвої компетенції вживання в усному і писемному мовленні неособових форм дієслова, зокрема герундія та дієприкметника.

Актуальність дослідження зумовлена кількома факторами. По-перше, ці частини мови не мають чіткого відповідника в рідній мові студентів, тому навчання вживання герундія та дієприкметника завжди викликає певні труднощі. По-друге, опанування граматичних структур із цими частинами мови необхідне з професійного погляду, оскільки вчителі англійської мови повинні вміти пояснити особливості їх уживання учням. Ще одним важливим аспектом, на нашу думку, є вміння вживати герундій та дієприкметник для реалізації комунікативного наміру поряд